

Міністерство освіти і науки України
Вінницький національний аграрний університет
Центр післядипломної освіти та дорадництва

**«РОЗВИТОК МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО
ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА КООПЕРАЦІЇ НА СЕЛІ.
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ»**

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ І
НАВЧАЛЬНО-ПРАКТИЧНОГО СЕМІНАРУ**

Вінниця – 2015

Міністерство освіти і науки України
Вінницький національний аграрний університет
Центр післядипломної освіти та дорадництва

«РОЗВИТОК МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА КООПЕРАЦІЇ НА СЕЛІ. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ»

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ НАУКОВОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ І НАВЧАЛЬНО-ПРАКТИЧНОГО СЕМІНАРУ**

Вінниця – 2015

УДК 334.72:334.73(063)

ББК 65.9(4Укр)321я5

Р64

Розвиток малого і середнього підприємництва та кооперації на селі. Проблеми та перспективи: зб. матеріалів наук. конф. і навч.-практ. семінару, 28 серпня 2015 р. / Вінницький національний аграрний університет. – Вінниця : Едельвейс і К, 2015. – 187 с.

У збірнику представлено статті наукової конференції і навчально-практичного семінару «Розвиток малого і середнього підприємництва та кооперації на селі. Проблеми та перспективи» та висвітлено дослідження проблем та перспектив розвитку кооперативів, малого і середнього підприємництва, а також розвитку бізнесу на селі в сучасних умовах розвитку аграрного сектору економіки України.

Для науковців, управлінців, керівників підприємств, кооперативів, викладачів, аспірантів, студентів.

Друкується за рішенням Вченої ради Вінницького національного аграрного університету (протокол № 1 від 25.09.2015р.)

Редакційна колегія: Калетнік Григорій Миколайович – д.е.н., професор, дійсний член (академік) НААН, президент ВНАУ (головний редактор); Мазур Віктор Анатолійович – к.с.-г.н., доцент, ректор ВНАУ (заступник головного редактора); Шпикуляк Олександр Григорович – д.е.н., професор, декан економічного факультету; Тітаренко Ольга Михайлівна – директор центру післядипломної освіти та дорадництва; Скоромна Оксана Іванівна – к.с.-г.н., доцент, декан факультету технології виробництва і переробки продукції тваринництва; Мельничук Ольга Федорівна – к.ю.н., доцент, декан факультету менеджменту та права; Бандура Валентина Миколаївна – к.т.н., доцент, декан факультету механізації сільського господарства; Дідур Ігор Миколайович – к.с.-г.н., доцент, декан агрономічного факультету; Поліщук Віталій Олександрович – заступник директора центру післядипломної освіти та дорадництва з науково-технічного розвитку та інноваційних технологій; Кулик Ірина Валеріївна – завідувач відділу підвищення кваліфікації центру післядипломної освіти та дорадництва (відповідальний секретар).

Матеріали конференції публікуються в авторській редакції. Відповідальність за зміст статей і достовірність матеріалів несуть автори публікацій.

© Вінницький національний аграрний університет, 2015

ЗМІСТ

Г.М. Калетнік, І.В. Гончарук СКЛАДОВІ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ ТА МОДЕЛІ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА І КООПЕРАЦІЇ.....	5
М.Й. Малік, О.Г. Шпикуляк КООПЕРАТИВНІ ВІДНОСИНИ В АГРАРНІЙ СФЕРІ: ТЕНДЕНЦІЇ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ.....	13
Л.М. Пронько РОЗВИТОК ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ.....	19
Т.І. Чернопищук КООПЕРАТИВНИЙ РУХ ЯК ФАКТОР СТАБІЛЬНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ.....	26
Ю.В. Довгань ДЖЕРЕЛА ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В РОЗВИТОК СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КООПЕРАТИВІВ.....	35
О.М. Тітаренко РОЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КООПЕРАТИВІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ.....	41
О.І. Шаманська ПОНЯТТЯ ТА ЗНАЧЕННЯ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ В ДІЯЛЬНОСТІ ДОРАДЧИХ СЛУЖБ.....	47
Л.П. Шевчук, С.М. Злотковський КОНТРОЛЬ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ.....	54
О.О. Мороз, Д.В. Стасенко СУЧАСНИЙ СТАН БОРОШНОМЕЛЬНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ ТА ДИНАМІКА ПІДПРИЄМСТВ ГАЛУЗІ ВІННИЧЧИНИ.....	58
О.В. Тодоров ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ КООПЕРАЦІЇ МАЛИХ ТА СЕРЕДНІХ СІЛЬГОСПВИРОБНИКІВ.....	64
В.А. Пехов РОЗВИТОК СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ КООПЕРАЦІЇ У МЕХАНІЗМІ РИНКУ: ІНСТИТУЦІЙНИЙ АСПЕКТ.....	69
С.Ф. Разанов, В.В. Швець КОНЦЕНТРАЦІЯ Р _h ТА Cd У ГОМОГЕНАТІ ТРУТНЕВИХ ЛИЧИНОК ЗА РІЗНОЇ КИСЛОТНОСТІ ҐРУНТІВ МЕДОНОСНИХ УГІДЬ.....	72
І.А. Семчук ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ МАРКЕТИНГОВОЇ ПОЛІТИКИ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА НА СЕЛІ.....	76
Я.В. Гонтарук ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ КООПЕРАЦІЇ У ВІННИЦЬКІЙ ОБЛАСТІ	81
І.В. Зубар ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ КООПЕРАЦІЇ МАЛИХ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ: СВІТОВИЙ ДОСВІД ТА ПРАКТИКА.....	85
М.А. Тонкопій ІННОВАЦІЙНІ ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ В АГРАРНІЙ СФЕРІ УКРАЇНИ	91

Т.Ю. Прутська КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ УДОСКОНАЛЕННЯ ІНСТИТУЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В АГРАРНІЙ СФЕРІ.....	96
О.І. Войтенко МЕХАНІЗМИ ЕФЕКТИВНОГО ВЕДЕННЯ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА НА ВІННИЧЧИНІ.....	102
В.І. Вострякова ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КООПЕРАТИВНОЇ АГРОЛОГІСТИКИ В УКРАЇНІ.....	109
В.В. Жереб ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КООПЕРАТИВНОГО РУХУ В УКРАЇНІ ТА РОЛЬ КООПЕРАТИВІВ У ПОДОЛАННІ СІЛЬСЬКОЇ БІДНОСТІ.....	118
Т.В. Коломієць НАГРОМАДЖЕННЯ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ.....	126
Х.М. Коломієць МАЛЕ І СЕРЕДНЄ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКЕ ВИРОБНИЦТВО ЯК ОСНОВА ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ.....	131
А.І. Гордієць ЕФЕКТИВНЕ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЛІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМИ СЕРЕДНІМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ....	140
О.В. Поперечний СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ФУНКЦІОНУВАННЯ КООПЕРАТИВІВ НА СЕЛІ.....	145
М.В. Агапова ОСОБЛИВОСТІ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ.....	150
Г.С. Кукель СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ФУНКЦІЇ АГРОХОЛДІНГІВ У РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ.....	155
О.О. Левченко МІСЦЕ МАРКЕТИНГУ У ЗБУТОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	161
О.О. Штельмах ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	165
Т.А. Костунець ІННОВАЦІЙНА СИСТЕМА ОПТИМАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ЯК ВИЗНАЧАЛЬНА СКЛАДОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	170
Р.Ф. Курдиш ПРИВАТНА ВЛАСНІСТЬ ЯК ЕКОНОМІЧНА ОСНОВА РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА НА СЕЛІ.....	174
Ю.М. Каширук, Ю.Б. Паладійчук ЦЕНТРИ З ПЕРЕРОВКИ ВІДХОДІВ РОСЛИННОГО ПОХОДЖЕННЯ ЯК ОДИН ІЗ ШЛЯХІВ ДО ЕНЕРГОНЕЗАЛЕЖНОСТІ.....	178

СКЛАДОВІ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ ТА МОДЕЛІ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА І КООПЕРАЦІЇ

*Г.М. Калетнік, доктор економічних наук, професор, академік НААН
Президент університету*

*І.В. Гончарук, кандидат економічних наук, старший викладач
Вінницький національний аграрний університет*

Постановка проблеми. Ефективне сільськогосподарське виробництво є основою забезпечення продовольчої безпеки держави, задоволення населення країни високоякісними продуктами харчування в достатній кількості та різного асортименту. Нинішня аграрна структура, при якій збільшується концентрація земель агрохолдингів, які спеціалізуються на вирощуванні високорентабельних культур переважно зернової та олійної груп, а виробництвом трудомісткої плодоовочевої та м'ясо-молочної продукції займаються селянські господарства, фермери та невеликі сільськогосподарські підприємства є незбалансованою. Аграрні відносини у такому вигляді не передбачають соціальний розвиток села, створення нових робочих місць.

Сьогодні в Україні налічується близько 4,5 мільйона господарств населення, в яких виробляється близько 80% молока, 47% м'яса, 98% картоплі, 37% яєць. Крім того, в них утримується 77% корів, 60% свиней, 50% птиці. Це – значні обсяги у загальному виробництві [7].

Агрохолдинги, які застосовують потужну техніку та новітні технології, мають чітку мотивацію - прибуток! Для середніх і дрібних господарств поки що головне – це можливість просто вижити, адже вони не можуть протистояти ні латифундіям, ні комерційним структурам, які є посередниками в ланцюгу виробництва та збуту сільськогосподарської продукції.

Більшість таких сільгоспвиробників не мають можливості для первинної обробки та зберігання вирощеного урожаю, та виробленої тваринницької продукції. Вони не в змозі забезпечити ефективно просування і збут своєї продукції на ринку.

Кооперативні ж формування таку можливість надають. Саме тому створення кооперативів – заготівельних, виробничих та обслуговуючих – дозволить включити вироблене у фермерських і селянських господарствах до маркетингового ланцюга, підвищити вартість продукції шляхом покращення первинної обробки і

зберігання. Крім того, кооперативи стануть ефективним механізмом згуртування селян і нададуть можливість вирішити низку їхніх соціально-економічних проблем.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження сучасних теоретичних та практичних проблем кооперації знайшли своє відображення у працях багатьох вітчизняних вчених, економістів-аграрників: М.П. Гриценко, М.Й. Маліка, І.Г. Кириленка, Г.М. Калетніка, Т.Д. Іщенко, І.П. Кудінової, К.Я. Кучерявої, Н.Ю. Моренової, Т.Ю. Приймачук та інші. Проте ці питання й надалі залишаються досить актуальними і потребують поглибленого вивчення.

Постановка завдання, мети досліджень. Метою дослідження є вивчення сучасних проблем та перспектив розвитку кооперативного руху на селі. Науково обґрунтувати та розробити практичні рекомендації для ефективного розвитку та функціонування сільськогосподарських кооперативів у аграрному секторі економіки. Пошук нових інтегрованих форм міжгалузевої співпраці, які повинні відродити зруйновані виробничо-технологічні зв'язки та завдяки координації діяльності всіх ланок ланцюга (від виробництва до збуту) структурно перебудувати виробництво.

Виклад основного матеріалу. Кооперативний рух серед дрібних та середніх товаровиробників – один із дієвих європейських інструментів сталого сільського розвитку. За підрахунками вчених, кооперативи не лише дадуть роботу 5 мільйонам селян, а й зроблять їх продукцію конкурентною, якіснішою та товарною. Це дасть змогу запропонувати споживачеві вітчизняну продукцію за доступними цінами, а селянам – можливість реалізувати свою продукцію та підвищити якість свого життя.

Аналізуючи досвід інших країн, слід зазначити, що кооперація допомогла і Китаю, і Кореї за кілька років подолати бідність і вийти на рівень країн, які найбільш стрімко розвиваються [4].

Сьогодні кооперативи Китаю та Японії реалізують на внутрішньому і зовнішньому ринках понад 90 відсотків виробленої сільськогосподарської продукції, країни Скандинавії – майже 80%, Нідерланди і Німеччина - 52%.

Кооперація у США – це переробка молока (82%), збут продукції (30%), виробництво цукру (51%), оптові ринки худоби (40%), постачання добрив (45%) та пального (44%).

В Україні кооперативи забезпечують менше 1 % продовольчого ринку. До кооперації долучено не більше 0,3% сільського населення, тоді як в Італії цей показник сягає 20%, у Польщі – 27%, у Франції – 40% (у Франції 75% усіх фермерських господарств згуртовані в

кооперативи, що й визначає їхню провідну роль на ринку збуту продукції). Цукровий завод Cristal Union – це кооператив, який охоплює 8 заводів, розміщених у бурякових зонах Франції, які щорічно виробляють 700 000 тонн цукру, 1,6 млн. гектолітрів харчового спирту та 1,5 млн. гектолітрів паливного етанолу. У кооператив Cristal Union входять 6000 тис. фермерів. Така кооперативна форма співпраці дає можливість заводам безперебійно отримувати сировину за цінами, дещо нижчими від ринкових (цукровий буряк 25-30 євро за тонну, пшеницю 150-160 євро за тонну). А фермери мають гарантований збут своєї продукції та своєчасні розрахунки [7].

Для отримання сировини завод укладає угоди про закупівлю врожаю з фермерами, які входять до кооперативу Cristanol Union. Отже, завод отримує безперебійне надходження сировини за фіксованими цінами, а фермери позбавлені проблеми пошуку місць збуту і вчасно отримують кошти за вирощену продукцію. Завдяки тому, що завод Cristanol укладає договори з фермерами для постачання сировини, він отримує продукцію за цінами, дещо нижчими ніж ринкові. Так, завод Cristanol купує цукровий буряк за ціною 20-30 євро за тонну, а пшеницю за ціною 130-160 євро за тонну.

Із 1011 створених кооперативів в Україні реально здійснюють господарську діяльність лише 613 або 60,6 %. Тоді, як в Італії їх 5834, Іспанії – 3844, Франції – 2400, Німеччині – 2400 (табл. 1) [4].

Таблиця 1

Статистичні дані щодо розвитку кооперативного руху в Україні та країнах ЄС у 2014 р.

№ п/п	Країна	Кількість кооперативів	Кількість членів кооперативів
1	Італія	5834	863323
2	Іспанія	3844	1179323
3	Франція	2400	858000
4	Німеччина	2400	1440600
5	Угорщина	1116	31544
6	Україна	613	26500

Джерело: за даними Департаменту науково-освітнього забезпечення та розвитку підприємництва на селі Міністерства аграрної політики та продовольства України

За останніми статистичними даними, кількість сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, створених та працюючих в Україні протягом 2010-2015 років, стрімко падає протягом останніх двох років (рис. 1) [4].

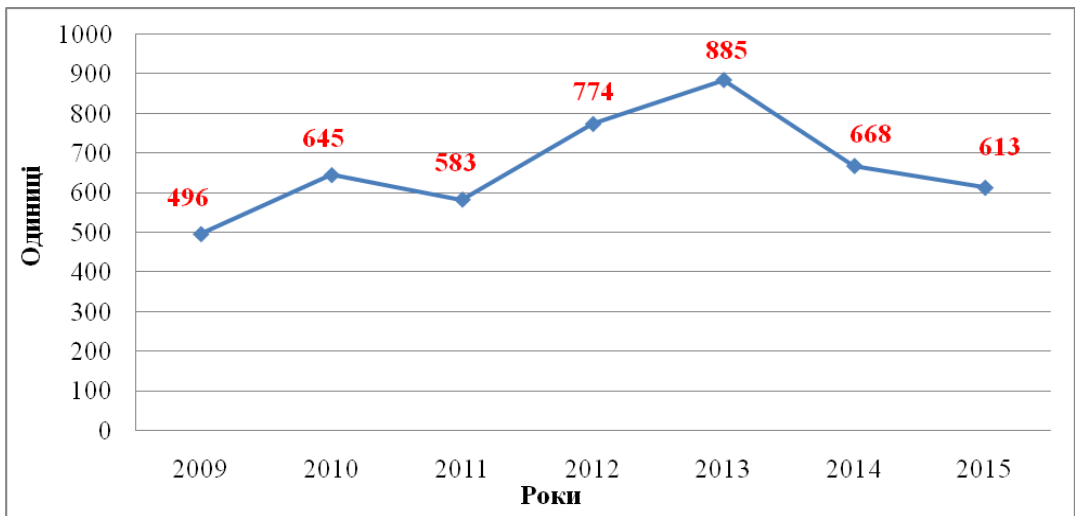

Рис. 1. Кількість діючих кооперативів в Україні у 2009-2014 рр.

У структурі кооперативів за видами діяльності теж спостерігається диспропорція – найбільшу частку займають молочарські і кооперативи з обробітку землі та збирання урожаю, у той час, як інші займають незначну частину (рис. 2) [4].

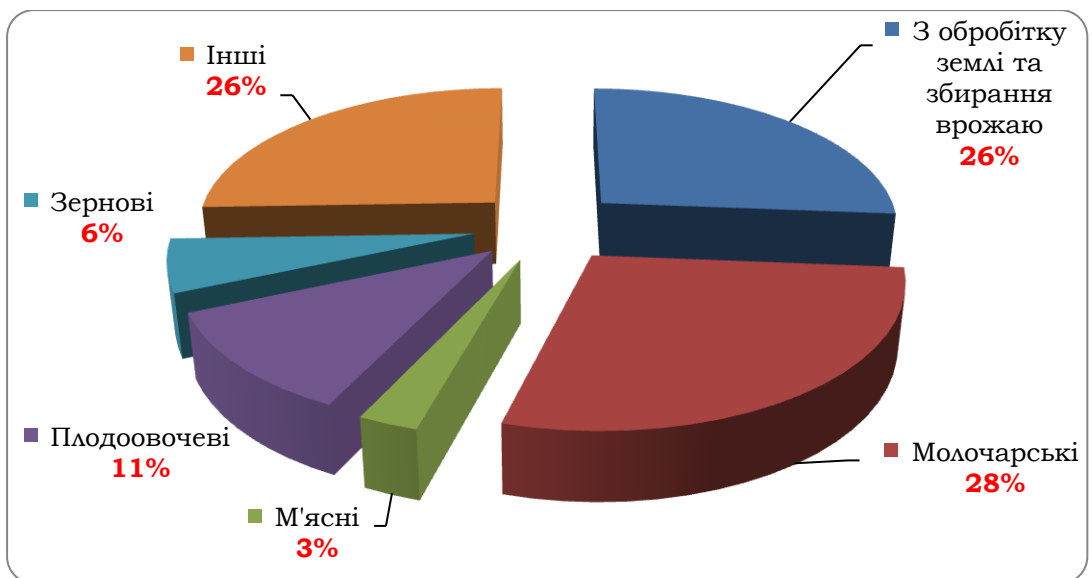

Рис. 2. Структура сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів за напрямами діяльності станом на 1 липня 2015 р.

Українськими кооперативами об'єднано 26,5 тис. членів, створено на селі 1,5 тис. постійних робочих місць. У першому півріччі

2015 року сплачено податків та зборів на суму плодоовочевої продукції 3 875,9 тис. грн., реалізовано 24,8 тон молока, 28,3 тонн м'яса, 2,5 тис. тон зерна, 2,2 тонни плодоовочевої продукції.

У 2014 році 613 діючими СОК було сплачено податків та зборів на суму 16 174,5 тис. грн., реалізовано 64 тис. тон молока 54,2 тонн м'яса, 5,3 тис. тонн зерна, 4,9 тис. тонн плодоовочевої продукції (табл. 2) [4].

Таблиця 2

Дані господарської діяльності діючих сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів в Україні в 2014-I кварталі 2015 р.

№ п/п	Показник	Роки	
		2014	2015 (I півріччя)
1	Кількість діючих сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, од.	668	613
2	Сплачено податків та зборів, тис.грн.	16 174,5	3875,9
3	Реалізовано, тис.т:		
4	- м'яса	54,2	28,3
5	- зерна	5,3	2,5
6	- плодоовочевої продукції	4,9	2,2
7	- молока	64	24,8

Джерело: за даними Департаменту науково-освітнього забезпечення та розвитку підприємництва на селі Міністерства аграрної політики та продовольства України

Проте ці обсяги надзвичайно малі. Для прикладу, в Італії – 34362, Іспанії – 25696, Франції – 84350, Німеччині – 67502, Угорщині – 1058 млрд. євро (рис. 3) [2].

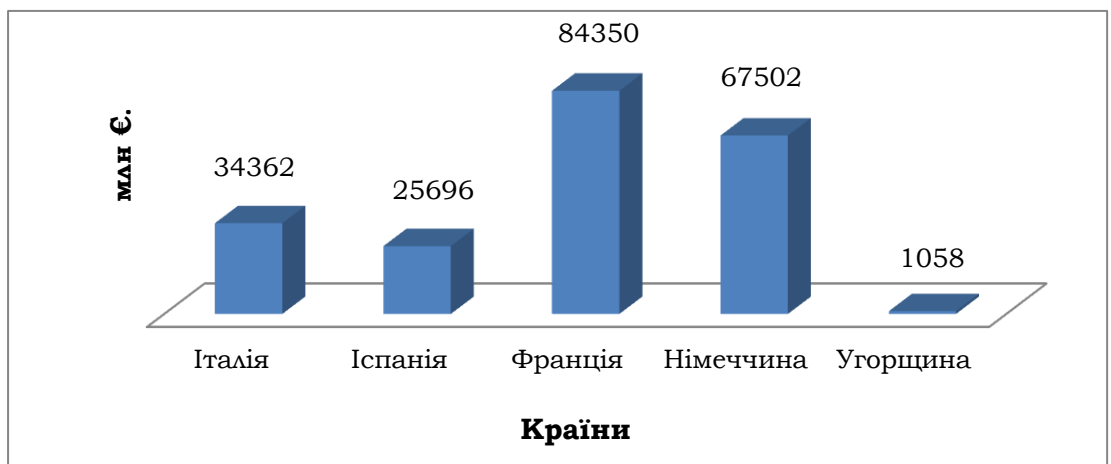

Рис. 3. Річний рівень обороту кооперативів у країнах ЄС у 2014 р.

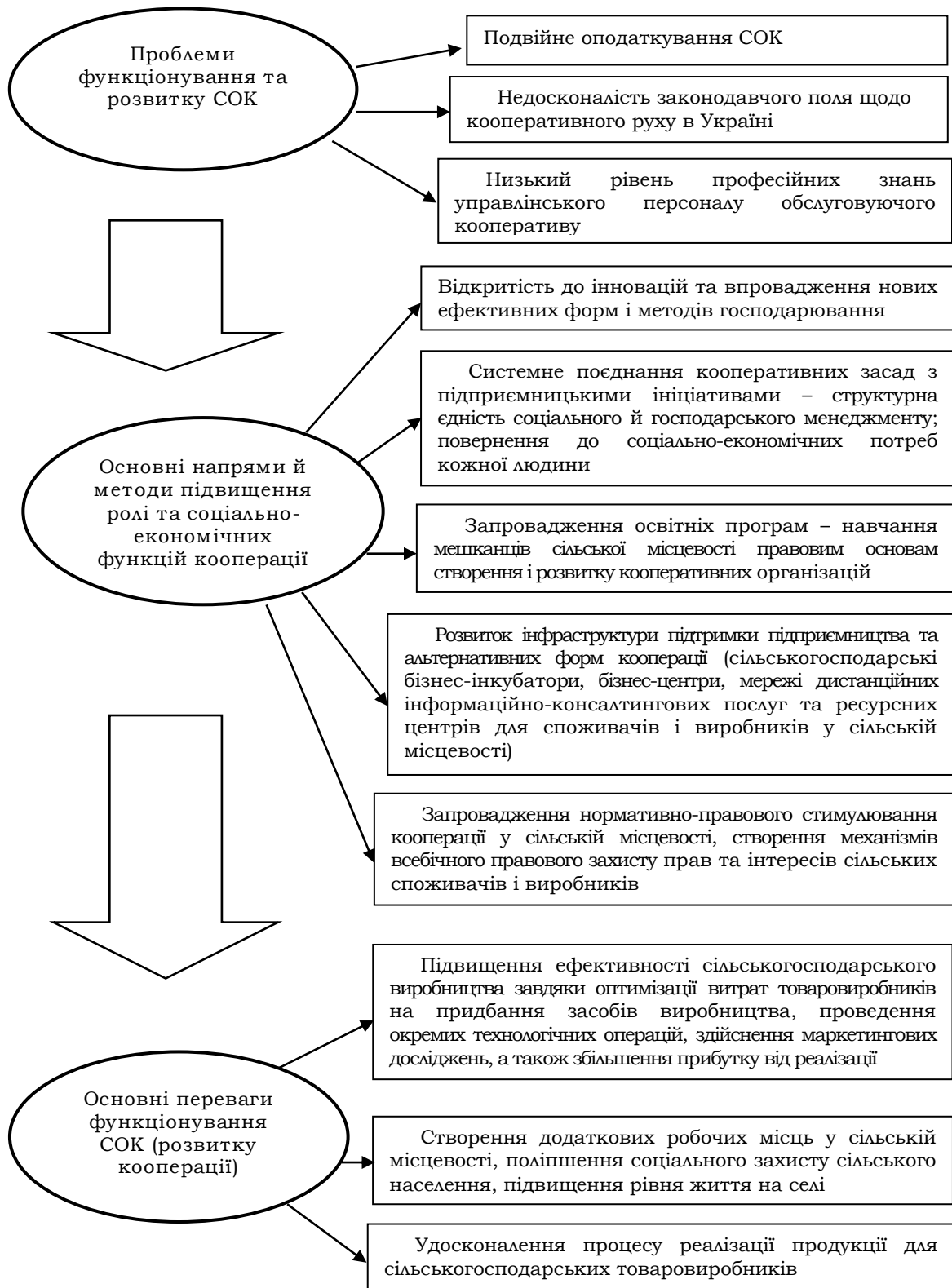

Рис. 4. Механізм функціонування та розвитку СОК

Сьогодні у світі 4/5 сільськогосподарської продукції продається запакованою. У нас запакована лише 1/5 частина. Кожен селянин не зможе встановити у себе обладнання для фасування та пакування продукції – лише об'єднавшись.

В Україні великі структури і трейдери диктують умови на ринку сільськогосподарської продукції, бо не мають противаги – нема кооперації, нема об'єднання виробників. Посередники за безцінь скуповують продукцію у сільського населення, яке не має доступу до ринків, і далі продають її, отримуючи прибутки. Але там, де люди об'єдналися і створили збутові кооперативи, посередники відступають.

В умовах глобалізації кооперативи можуть виявитися найбільш стійкими структурами, здатними протистояти тиску з боку великих транснаціональних компаній. Це можливо завдяки їх орієнтації не на ринок, а виключно на задоволення потреб своїх членів.

На думку Генерального секретаря ООН Б. Бутрос-Галі, кооперативна форма організації бізнесу забезпечує будь-яку групу індивідумів ефективними засобами об'єднання та використання їх ресурсів, навіть і малих. Кооперативні організації забезпечують вищий рівень мобілізації ресурсів, ніж це можливо для окремих осіб чи підприємств. Вони є каталізатором розвитку підприємництва на місцях: кооперативи мобілізують капітал громад тієї місцевості, де вони функціонують, а прибутки, отримані від їх діяльності, використовуються для подальшого розвитку місцевого підприємництва.

Сама історія доводить, що українська громада традиційно працювала гуртом. Більше того, Україна взяла на себе зобов'язання перед СОТ щодо підвищення якості м'яса, молока, продуктів харчування. Цей факт теж йде на користь організації кооперативів. Проте в Україні існує цілий ряд проблем функціонування та розвитку кооперативного руху на селі. Одна з головних – низький рівень фінансування, на жаль, у Законі України «Про державний бюджет України на 2015 рік» видатки на підтримку СОК не передбачені.

Пропонуємо на рис. 4 узагальнені результати дослідження щодо окреслення проблем функціонування СОК, напрямів та методів їх подолання, зображення перспектив та основних переваг СОК.

Висновки. Отже, підтримка діючих та створення нових сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів як важливої соціально-економічної інституції підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва, активного розвитку сільських територій та підвищення рівня якості життя сільського населення в цілому, є стратегічно необхідною складовою формування державної

аграрної політики України, ключовим механізмом самоорганізації сільських товаровиробників, захисту невеликих селянських, фермерських господарств від недобросовісних посередницьких структур та залежності від них, сприяє більш ефективній реалізації ресурсного потенціалу країни.

Список використаних джерел

1. «Від Укооп-компанії – до Укоопспілки, від вузькокорпоративних – до колективних інтересів» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.academia.org.ua/?p=903>.

2. Development of agricultural cooperatives in the EU 2014 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://news.ucamere.net/MONITORAGGIO_LEGISLATIVO/PUB\(14\)9112%20rEV%20%20SFORM%20AT.PDF](http://news.ucamere.net/MONITORAGGIO_LEGISLATIVO/PUB(14)9112%20rEV%20%20SFORM%20AT.PDF).

3. Калетнік Г.М. Управлінський консалтинг : навч. посіб. / Г.М. Калетнік, М.Ф. Безкровний, Т.Д. Іщенко. – К. : «Аграрна освіта», 2012. – 448 с.

4. Кооперативи дадуть роботу 5 мільйонам селян [Електронний ресурс]: Прес-служба Мінагрополітики – Режим доступу: <http://minagro.gov.ua>.

5. Кучерява К.Я. Державний вплив на розвиток процесів кооперації в агропромисловому комплексі на сучасному етапі / К.Я. Кучерява // Теорія та практика державного управління. - 2014. - Вип. 1. - С. 147-155. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Tpdu_2014_1_24.pdf.

6. Моренова Н.Ю. Міжнародний кооперативний рух у глобалізованій економіці [Електронний ресурс] / Н.Ю. Моренова. – Режим доступу: <http://mev.lac.lviv.ua/downloads/vyklad/fedor/stat/6.pdf>. - Назва з екрану.

7. Приймачук Т.Ю. Щодо проблем та шляхів подальшого розвитку сільськогосподарських кооперативів / Т. Ю. Приймачук, Т. А. Штанько, Т. Ю. Сітнікова, А. В. Проценко // Кооперативні читання: 2014 : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції : 27–29 березня 2014 р. – Житомир : ЖНАЕУ, 2014. – С. 28–33.

Калетнік Григорій Миколайович, Гончарук Інна Вікторівна
Складові розвитку сільських територій та моделі аграрного підприємництва і кооперації

Ключові слова: кооперація, сільськогосподарський обслуговуючий кооператив, інфраструктура, консультаційні послуги.

Анотація. Розглянуто сучасні проблеми формування та функціонування кооперативів. Обґрунтовано необхідність створення кооперативів як одного з дієвих шляхів виходу на організований та ефективний ринок реалізації вирощеної продукції для спільного вирішення виробничих, соціально-побутових та інших проблем. Окреслено першочергові кроки для подальшого становлення та розвитку кооперативного руху в Україні.

УДК 331.526

КООПЕРАТИВНІ ВІДНОСИНИ В АГРАРНІЙ СФЕРІ: ТЕНДЕНЦІЇ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ

*М. Й. Малік, доктор економічних наук, професор, академік НААН
Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки», завідувач
відділу розвитку підприємництва і кооперації*

*О.Г. Шпикуляк, доктор економічних наук, професор,
декан економічного факультету
Вінницький національний аграрний університет*

Постановка проблеми. В аграрному секторі економіки України значна частина виробників зосереджена у власних селянських господарствах та малих підприємствах. Власні селянські господарства, малі сільськогосподарські підприємства і фермерські господарства виробляють більше половини валової сільськогосподарської продукції. Крім того понад 70% трудомісткої сільськогосподарської продукції повсякденного споживання – картоплі, овочів, фруктів, молока та м'яса – виробляють приватні селянські господарства, які не мають постійно діючих каналів реалізації такої продукції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останніми роками в Україні накопичено відповідний досвід розробки програмно-методичних положень стратегій формування кооперативів та інших засад кооперативотворчості. Плідно у цьому напрямі працюють: В.В. Зіновчук [1, 4], Л.В. Молдаван [1, с. 18-23; 7], Р.Я. Корінець [3], В.В. Гончаренко [1], М.П. Грищенко [3], В.К. Збарський [1, с. 23-28], О.А. Пантелеймоненко [1], І.О. Соловійов [1, с. 44-48], Ю.В. Ушкаренко [1, с. 48-52], В.Ф. Горбонос [10], М.Й. Малік [4, 5, 6] та ін. Не дивлячись на те, що в Україні тривалий період функціонували кооперативи, сільськогосподарська обслуговуюча кооперація знаходиться у зародковому стані.

Формулювання цілей статті. Метою статті є оцінка стану розвитку кооперативних відносин в аграрній сфері.